

REFERENDUM IV. a V. REPUBLIKY

NATÁLIE KASALOVÁ

IV. REPUBLIKA ZAŘAZENÍ DO DOBY

- 1946 – 1958 (13.05.1958 alžírský převrat)
- politická nestabilita, sociální problémy (studená válka, dekolonizace)
- po ukončení modernizace
- legitimitu získává Francie referendem

- de Gaulle v lednu 1946 demise

IV. REPUBLIKA TVOŘENÍ ÚSTAVY

- komise pověřená přípravou ústavy => projekt (opak de Gaulla)
- většinový text obsahoval:
 - jediná parlamentní komora, volila předsedu vlády i prezidenta
 - pokud odhlasuje vládě nedůvěru, svrhne ji
 - vláda mohla rozpustit sněmovnu pod podmínkou, že sama podá demisi a pravomoci předá předsedovi sněmovny

IV. REPUBLIKA SAMOTNÉ REFERENDUM

- 5.5.1946 probíhá hlasování
- pro -> 53%
- proti -> 47%
- text označen za nepřípustný, hlavní problém však ne text, ale hegemonie levice
- tento postoj potvrzen i při volbě do 2. ústavodárného shromáždění

IV. REPUBLIKA PO REFERENDU

- Ústavodárné shromáždění již bez komunistů
- pozměněn původní text:
 - částečně zvýšena moc prezidenta
 - připojena 2. komora = Rada republiky

IV. REPUBLIKA

2. REFERENDUM

- říjen 1946
- pro -> 36%
- proti -> 31%
- nehlasovalo -> 31%
- parlamentním zřízením s převahou zákonodárné moci
- časté střídání vlád

IV. REPUBLIKA

2. REFERENDUM

- podobná ústava ze III. republiky, kromě:
 - zakotvení Deklarace práv v preambuli
 - obsahovala sociální práva
 - poslanecká sněmovna -> nyní Národní shromáždění (silnější postavení, schvalování zákonů, rozpočtu, ne/důvěra vládě)
 - senát -> Rada republiky (podílení na volbě prezidenta, v zákonodárství jen poradní funkce)

V. REPUBLIKA ZAŘAZENÍ DO DOBY

- 1958 Francie na pokraji občanské války (alžírské kolonie)
- 13.05.1958 do čela vlády opět de Gaulle -> reformace ústavy
- 1.6.1958 prezident René Coty pod hrozbou demise prosadil důvěru de Gaullovi
- 3.6. 1958 NS schválilo de Gaullově vládě 2 zmocňovací zákony:
 - pravomoc vypracovat pro referendum návrh nové ústavy
 - přenesení zákonodárné moci na vládu po dobu 6. měsíců

V. REPUBLIKA REFERENDUM

- obejití zákona de grevi => žádné všeobecné volby, které zvolí parlament, ale prezident jmenuje Ústavodárný sbor => úplně vynechání voleb
- zároveň neproběhla přímá volba prezidenta (nejde dohromady s referendem)
- dodnes spoustu Francouzů neuznává V. republiku
- září 1958 referendum o nové ústavě
- 4.9.1958 vyhlášení nové ústavy => vznik V. republiky
- pro -> 82.6%
- proti -> 17.4%

V. REPUBLIKA ÚSTAVA

- zvyšuje roli výkonné moci, s cílem dosáhnout stability vlád
- široké pravomoce prezidenta
- zavede poloprezidentský systém
- rigidní
- Národní shromáždění složeno z necelých 600 poslanců volených na 5 let, s poslanci jsou voleni i jejich náhradníci. Volí se většinovým dvoukolovým hlasováním (do druhého kola postupují kandidáti, kteří v prvním kole získali více než 12,5 % hlasů)
- Rada republiky přejmenována zpět na Senát. Senátorů je přes 300, jsou voleni každé 3 roky je volena třetina, funkční období trvá 9 let. Senátoři jsou voleni nepřímo – kolegiem přibližně 150 000 volitelů
- neslučitelnost mandátu člena vlády a Parlamentu
- na ústavnost zákonů dohlíží devítičlenná Ústavní rada – plní úlohu ústavního soudu
- Státní rada – poradní orgán, plní úlohu nejvyššího správního soudu
- součástí ústavního pořádku je i Deklarace práv člověka a občana a preambule ústavy 4. republiky, obsahující navíc hospodářská a sociální práva

V. REPUBLIKA ÚSTAVA

- Některé významné akty prezidenta nevyžadovaly kontrasignaci od premiéra. Např.:
 - právo rozpouštět Národní shromáždění
 - právo přijímat mimořádná opatření v době krize
 - (bylo využito např. při likvidaci vojenské vzpoury v Alžíru v roce 1961)
 - právo jmenovat předsedu Ústavní rady
- 1962 – novela ústavy – zavedena přímá volba prezidenta
- 2000 – novela ústavy – zkrácení funkčního období prezidenta ze sedmi na pět let
 - (ústava byla novelizována vícekrát)
- obohacuje politickou kulturu o jev tzv. soužití (kohabitace)
 - Jde o situaci, kdy se v důsledku neodvolatelnosti prezidenta a odlišných funkčních období prezidenta a Národního shromáždění v úřadech prezidenta a premiéra ocitnou představitelé opačných politických proudů (pravice a levice) a výkonná moc je tak stranicky rozštěpena na dvě části.
- prosinec 1958 - de Gaulle zvolen prezidentem v nepřímých volbách
- 1965 - de Gaulle zvolen prezidentem v přímých volbách

POUŽITÁ LITERATURA

- FERRO, Marc a Milena LENDEROVÁ. *Dějiny Francie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. Dějiny států. ISBN 80-7106-888-8.
- GILDEA, Robert. *France since 1945*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2002. ISBN 0192801317.
- BERSTEIN, Serge. *The Republic of De Gaulle, 1958-1969*. Paris: Editions de la Maison des sciences de l'homme, 1993. ISBN 0521252393.
- ALMOND, Gabriel A., Russell J. DALTON a G. Bingham POWELL. *European politics today*. 2nd ed. New York: Longman, c2002. ISBN 0321086120.